

המאבק על הבית

ריאיון עם גילה – מאבק משפטי על הבית

אני ממוצא מזרחי. גדלתי בבית שאן ובגיל 12 עברתי לחיפה עם המשפחה. למדתי בפנימיות חרדיות בבני ברק וברכסים, אבל מרדתי ולא התחברתי לדת לאורך כל שנות בית הספר התיכון.

באתי מבית דתי ופרימיטיבי מעדות המזרח, ממרוקן. מה שהיה לי בראש מגיל צעיר זה שאני צריכה להתחתן. לא היה לי כל כך אכפת עם מי, העיקר להתחתן.

את בעלי הכירו לי והתחתנו אחרי שנתיים. הרצון שלי להתחתן היה כל כך חזק. זאת הייתה התפיסה של עדות המזרח ושל המשפחה המרוקאית שלי. בילדותי היינו בקשיים כלכליים, בית מזרחי שבו האב שולט והאם היא הסמרטוט – אישה כנועה. אני לקחתי דוגמה מאמי וגם בחיי הנישואים שלי שירתתי את בעלי.

התחתנו כשהייתי בת 23. עשרים שנה חיינו יחד ועשר שנים היינו בהליכים משפטיים להתגרש. חייתי בבועה עשרים שנה ולא ראיתי את האור. כשחיינו יחד הבית היה תמיד נקי. זה מה שהייתי עושה כל היום – מנקה ומבשלת. בעלי חצי פולני וחצי גרמני. אביו היה מכה אותו ואת אמו והוא סבל מאלימות. את זה הוא הביא גם למשפחה שלנו. הוא תמיד חיפש שליטה, היה עצבני.

יום אחד הוא קם והתגרש ממני. לאורך כל שלושים השנים של הנישואים הופנתה אל בתי ואליי אלימות פיזית, מילולית וכלכלית. לבעלי יש הרבה מאוד כסף. הוא היה משתמש בו בזמן שאני הייתי ענייה. הבנתי שהתחתנתי עם אדם אלים רק כשכנסתי למקלט של נשים מוכות. רק אז קלטתי שסבלתי כל השנים ושאני בעצם אישה מוכה.

בשנת 2002 החלטנו על הסכם גירושים, ואז בעלי הוציא צו נגד בתי ונגדי שמוציא אותנו מהבית. שנה הסתובבנו וישנו במקומות שונים – זה היה מאוד לא נעים. בכל פעם הבת שלי ישנה במיטה אחרת, והיו פעמים ששהינו אצל אנשים שלא רצו באמת שנהיה אצלם. זה היה מצב של לית ברירה. גם לפני הסכם הגירושים וגם במהלכו ואחריו, בעלי היה מוציא נגדנו צווי פינוי באופן קבוע.

בשנת 2003 קיבלתי אישור להיכנס לבית. בהסכם נאמר שהוא חייב לעזוב את הבית מתוקף צו פינוי מבית המשפט. כשהגענו לבית גילינו שהוא ריק לגמרי – בעלי סילק את הכול ועקר את שקעי החשמל. זה היה בחורף והיה קר. נעזרתי בשכנים וקיבלתי מהם שמיכות.

לא היינו בטוחות בבית. חששנו מאיומים. פחדתי מהאלימות שלו – שיפרוץ לבית, שיגנוב, שיהרוס. נוסף לזה לא הייתה אפשרות להשכיר את הבית ולעבור לבית אחר, כי הבית לא היה רשום על

דבר המערכת – "להרגיש בבית" אסנת להט

ביושבנו על מדוכת הנושא לגיליון זה של דף המידע, היה ברור לכולנו שנכתוב על החורף. היה זה יום נאה וחמים בחודש נובמבר (!), החורף טרם הפציע, וכל מה שיכולנו הוא להעלות בדמיוננו תמונה של יום סגרירי וגשום וכמה נעים וטוב להיות בבית ביום כזה.

מהו בית עבורנו? הבית האידיאלי הוא מקום של ביטחון, נוחות, יציבות והיכרות. אבל האם לכולנו יש בית? רכישת בית ויכולת להחזיקו אינן מובנות מאליהן. בשנים האחרונות מחירי הדירות מאמירים ולזוגות צעירים, וביתר שאת לרווקים ורווקות, קשה מאוד לרכוש או אף לשכור דירות, גם אם הן בפרפריה. חמור מכך, בישראל כמעט לא בונים דירות להשכרה, ההיצע של דיור ציבורי דל והמדינה צמצמה מאוד את היקפו בשנים האחרונות.

וכאשר יש לנו בית, האם הוא מקנה לנו את התחושות הללו? מי ממתין לנו בבית? האם מישחו ממתין לנו בכלל? האם הבית נוח ומתאים לצרכינו? האם אנחנו גרות בו מתוך בחירה או מתוך אילוץ? נשים רבות אינן בטוחות בביתן עקב אלימות או מצב כלכלי גרוע. יש נשים ונערות שמעדיפות לברוח מהבית כיוון שבחוץ הסכנה מסתמנת כפחות ודאית.

ואם בחוץ עסקינן, מה באשר לחורף שהתמהמה? רבים גורסים שהקיץ המתמשך והחורף הסוער שניהם תסמינים של תופעה יצירת ידי אדם – אפקט החממה. כלומר אנחנו הורסות במו ידינו את העולם היחיד שבו נוכל לחיות.

חורף אינו רק מגפיים המדשדשים בשלוליות. החורף הוא עונה המציפה, תרתי נשמע, בעיות חברתיות, כלכליות, אקולוגיות ואף פוליטיות. למשל, מדוע השכונות המוצפות תדיר בעת החורף הן דווקא של אוכלוסיות מוחלשות מבחינה סוציו-אקונומית? או המחסור במים – ככל שאוכלוסיית העולם גדלה, מנוצלים יותר מים אך הניצול הופך להיות יותר בזבזני, רשלני ומזהם. לפי נתוני האו"ם, ב-2020 יידרשו 18 אחוזים יותר מים מהקיים כדי להאכיל ולהשקות את אוכלוסיית העולם.

אנחנו מאחלות לכולנו גשמי ברכה שיבואו בעתם.

חלום לדירה נגישה

ו', בת 54, גרה בחיפה 22 שנה. היא עזבה את כפר הולדתה ועברה לעיר הגדולה לאחר שקיבלה מענק מהמוסד לביטוח הלאומי לרכישת דירה מפני שאבא שלה נפטר בפעולות איבה, ונוסף לזה לקחה משכנתא לעשרים שנה.

"חלמתי כל חיי לחיות בחיפה וכך יכולתי לממש את החלום. כאן אני קרובה לכל מה שנחוץ לי, כמו בתי חולים או מכוניים אורתופדיים, ויש לי פה גם קרובי משפחה.

הגעתי לדירה עם נכות, אבל עם השנים מצבי החמיר. עברתי קטיעה של רגל אחת והחלפת מפרק ירך ברגל השנייה, ועכשיו יש לי מוגבלות קשה בניידות. הבעיה בדירה שלי שצריך לעלות אליה בהרבה מאוד מדרגות והיא גם קטנה מדי לכיסא גלגלים. כשאני בבית אני חייבת להיות כל הזמן עם הפרוטזה, ולכן אני סובלת מכאבים ומפצעי לחץ. אמנם יש לי כיסא גלגלים, אבל אני לא יכולה להשתמש בו בבית כלל כיוון שהדירה קטנה כל כך. אילו הייתי יכולה לשבת עליו, הייתי מורידה את הפרוטזה וחוסכת מעצמי סבל רב. אני מקווה שבעתיד לא אצטרך לשבת כל הזמן בכיסא גלגלים, אבל מי יודע? אני רוצה להיות מוכנה מראש.

ולכן אני רוצה לעבור דירה. הבעיה היא שאין לי כסף. אני עובדת במפעל "המשקם" ומקבלת קצבה בהתאם למצבי, אבל הסכומים לא מספיקים כדי לשלם משכנתא שתאפשר לי לקנות דירה. כמו כן הבנקים מחשבים את המשכנתא עד גיל 70, ובגלל הגיל שלי אצטרך לשלם סכום גבוה כל חודש. אז איך אפשר?

פניתי להרבה מאוד אנשים. פניתי למבקר המדינה. הוא הפנה אותי למשרד השיכון. שם אמרו לי שאני יכולה לקבל הלוואה, אבל ברור שההחזר החודשי גבוה. הפנו אותי גם לשקמונה – חברה ממשלתית שנותנת דיור לאנשים חסרי דיור, אבל שם אמרו לי שלעולם לא אקבל דירה שלהם כיוון שאני לא עומדת בקריטריונים של משרד השיכון. למשל אני לא מקבלת השלמת הכנסה, אין לי ילדים ויש לי דירה שרשומה על שמי. אפילו אם אמכור אותה הם לא יאפשרו לי לקבל דירה, כיוון שפעם הייתה לי דירה בבעלותי!

גם עיריית חיפה לא מספקת עזרה בתחום זה או דירות.

בינתיים אני תקועה בדירה שלי ותלויה באחרים. למשל, כשאני עולה במדרגות אני נאחזת במעקה. לכן אני לא יכולה לקחת אפילו שקית קטנה ואני זקוקה כל הזמן לעזרתם של אחרים. אני לא יודעת מה יהיה בעתיד. היחידה להמשך טיפול במשרד הבריאות שלחה מהנדס ועובדת סוציאלית והם קבעו שאין סיכוי להתקין במקום מעלון או מעלות. אבל בכל מקרה זה לא היה עוזר לי כיוון שאין מקום בדירה שלי לכיסא גלגלים.

קשה לי. אני חולמת יום ולילה שתהיה לי דירה שבה אהיה עצמאית, שלא אהיה תלויה באחרים ושלא אהיה תקועה בבית בגלל המדרגות. אני דואגת תמיד – מה יהיה אתי? אני בסיפור הזה מ-2004. אפילו הגעתי לחברי הכנסת דוב חנין ואילן גלאון, אבל הם אמרו לי שפניתי לכל המקומות שאפשר לפנות אליהם. לא נשאר לי לאן לפנות – רק לתורם או לעזרה או לנס..."

קבוצת טאי צ'י לנשים בלבד!
ימי ראשון בשעה 17:15
בסלון אשה לאשה.
לפרטים נוספים פני לחגית במייל:
hagitste@gmail.com

קולקטיב

יום רביעי, ה-26.4 בשעה 20:00
יום שני, ה-28.2 בשעה 20:00
יום שלישי, ה-29.3 בשעה 20:00

מערכת: אסנת להט, מיקי,

טל מטלון וסלבה גרינברג

הקרנת הסרט:
משפחה אחת בעזה
One family in Gaza
ודיון בנוכחות הבמאית: ג'ן מרלו
יום רביעי, 19.1, בשעה 20:00
 عرض فيلم:
 "عائلة واحدة في غزة"
 ونقاش مع المخرجة جن مرلو
 يوم الاربعاء 19.1 الساعة 20:00 مساء

מטריארכיה - והאפשרות להתחדשות החשיבה
הפוליטיקה הפמיניסטית
 אראלה שדמי, פעילה וחוקרת פמיניסטית
 יום ראשון, 31.1, בשעה 20:00
 نظام امومي "امكانية تجدد التفكير والسياسة النسوية"
 اريئلا شدمي، ناشطة وباحثة نسوية
 يوم الاحد 31.1 الساعة 20:00 مساء

אתם מוזמנים למפגש בנושא:

שיח פמיניסטי
על נשים עם מוגבלות
 שיחה עם פרופ' אדריאן אש

המפגש בשיתוף "אשה לאשה" מרכז פמיניסטי חיפה והמרכז לחיים עצמאיים ב"אחווה" יתקיים ביום רביעי, 5.1.2011, שעה 19:00, ב"אחווה", רח' אלנבי 69, חיפה

אדריאן אש היא פרופ' לרפואה משכחתית וחברתית בבית הספר לרפואה ע"ש אלברט איינשטיין. עבודתה מתמקדת בהיבטים אתיים, פוליטיים, פסיכולוגיים וחברתיים של תחום הפיריון, המשפחה והמוגבלות. בשנת 1980, בארה"ב, נשים עם מוגבלות טענו לאפליה כפולה - הן בתוך ארגוני הנשים והן בארגוני זכויות לאנשים עם מוגבלויות. סיפורן של נשים בארה"ב מעלה סוגיות הנוגעות לנשים עם מוגבלויות וההתמודדות הייחודית שלהן. במפגש עם פרופ' אדריאן אש נקיים דיון משותף ובו נבחן כיצד מאבקייהן של נשים עם מוגבלויות בארה"ב קשור למאבקן של נשים עם מוגבלויות בישראל. מהי המציאות שעימה הן נאלצות להתמודד בישראל? ומדוע מאבקן אינו נכלל בסדר היום של הארגונים הפמיניסטיים בישראל?

לפרטים והרשמה: "אשה לאשה" 04-8460951 "אחווה" 052-3779002, ניתן להשאיר הודעה במשיבון, להקפיד ליידיע לגבי צרכי נגישות.

שמחות להזמין ליום עיון בנושא:

פיריון, הלכה ובריאות נשים
 שיחתיים ביום ראשון יא בשבת 16.1.2011
 כאלם פלדמן, אוניברסיטת בר אילן

תוכנית: 15:30-16:00 : התכנסות

מושב פתיחה: "פיריון, מגדר והלכה- היבטים ביקורתיים"
 פתחה: נב' חוה אילן, פרויקט נשים וטכנולוגיה רפואית, ארגון "אשה לאשה"
 בדיון ח"כ יילה גמליאל, טעית שר במשרד הח"מ פרופ' טובה כהן, ראש המכללה ללמודי מגדר, בר אילן

"הלכה ופיריון - בין אידיאולוגיה למציאות"
 מרצה: ד"ר חיות ער-שי, המבנית ללמודי מגדר אצל בר אילן, עמון חושנו ירושלים

"השמעת הנפש על תפקוד הגוף של נשים בהלכה ובמדע"
 מרצה: ד"ר אורלי קר, שעות הפקולטה לבריאות המין והרבייה של הקולג' האלמנטרי למיילדים ונוירוקולגיס בבנימינה

17:30-17:45: הפסקת קפה

מושב שני: מבט של נשים על טיפולי פוריות
 מנחה: נב' חוה אילן, מרצהת שן המ"ב ונהגלת קולך

"ליויי הלכתי במהלך טיפולי פוריות"
 מרצה: נב' חוה אילן, מרצהת פורקול, יעמית הלכה בטק ההלכתי בראשית

"חוויות אישיות של נשים במהלך תהליכי טיפולי פוריות בישראל"
 מרצה: נב' חוה אילן, מרצהת שן המ"ב ונהגלת קולך

"כל הטיפולים מתמקדים בגוף שלי, שכחנו את הנפש" - היבטים נפשיים של טיפולי פוריות
 מרצה: נב' אילת ורד כהן, יודר הנהלת קוקר, מסיבות קלינית, בריאות האשה, קצת חולים מאוחדות

19:00-19:15 הפסקת קפה

לחצותהן ניתן למנות לאשה לאשה
 כתובת: 04-8460951 או באימייל: www.isha@gmail.com
 אנא יודיעו אודות צרכי נגישות

המאבק על הבית

ריאיון עם גילה – מאבק משפטי על הבית

המשך מע"מ 1

אלו היו חיים בפחד, בחוסר אונים, בחוסר שקט ובחוסר ביטחון באופן קבוע. גם המנעול של הבית לא נתן תחושת ביטחון מפני שהבית היה רשום על שמו.

בין 2003 ל-2010, במשך שמונה שנים, ניהלתי הליכים כדי להעביר את הבית על שמי. בעלי ניהל נגדי הליכים בשני בתי משפט במקביל, אחד בחיפה ואחד בבאר שבע (לפני זה ההליך התנהל באילת). כל זה בשביל לטרטר אותי ולפגוע בי. ניהול הליכים בשני בתי משפט מכפיל את הקושי ואת ההתמודדות – הייתי צריכה לנסוע לשני חלקי ארץ מנוגדים כדי להגיע לבתי המשפט. לא חוקי ולא אפשרי לעשות דבר שכזה. נוסף לזה הוא פנה גם לרבנות ועשה הליך של עיקול. הוא עיקל ממני את הבית בשלושה מוקדים.

המאבק הזה נמשך שנים. ב"שיכון עובדים" מילאתי טפסים רבים, אבל בעלי לא רצה לחתום עליהם. כשהוא סוף סוף הסכים, אז עוד פעם זה לא הצליח. איימתי שאני אתבע את "שיכון עובדים" – אחרי כל המאמצים והטפסים שמילאתי בלי סוף, בכל פעם הם ביקשו דבר חדש, וכעת, אחרי תהליכים ארוכים כל כך, הם ביקשו ממני למלא שוב את כל הטפסים כי כבר פג תוקפם. שלחתי אליהם מחדש את כל הטפסים והיום אני נעזרת בעורך דין ומקווה לטוב – שסוף סוף הבית יעבור להיות על שמי. העניין הוא שסוג ההליכים האלו הוא בזבוז כסף וזמן, והוא נגרם בגלל סחבת ואטימות מצדם, כי הם דורשים בכל פעם דבר אחר. מדהים שבעלי כבר לא מטריד אותי, אך עדיין אני לא מצליחה שהבית יעבור להיות על שמי. שמונה שנים של מלחמה על הבית, שיכלו להסתיים גם בחודשיים.

בתי היום בת 21. היא הייתה בת 12 כשכל זה התחיל. גרנו יחד במקלט לנשים מוכות. היו תקופות שגם ישנו ברחוב ובתחנת המשטרה. חיינו במקומות שונים – חיפה, תל-אביב, ראשון לציון, אילת, חדרה ועוד.... היא הייתה בוכה המון, ישנה על הרצפה, היו לה בעיות נפשיות וכאב. היא גרה בבית הרוס.

הילדה שלי עברה שמונה בתי ספר במהלך השנים. היו לה קשיים בלימודים והיא התביישה להביא חברים וחברות הביתה – הקשר עם חבריה היה סודי; הם לא יודעים על החיים שהיא מסתירה. היא הרגישה חוסר שייכות לחברה בשל הקשיים שהיא עברה. היא ישנה אצל אנשים זרים והרגישה לא טוב שם. היא הייתה בטיפולים פסיכולוגיים. המצב הזה שבו היינו היה עצוב, לא יציב ולא קבוע. למרות הכול בתי הייתה חיילת מצטיינת בצבא ועשתה בגרות מלאה, והיום היא לומדת למבחן הפסיכומטרי. היא רוצה ללמוד רפואה באוניברסיטה.

בתי ואני שהינו חצי שנה במקלט לנשים מוכות, עד שקיבלנו את הצו שאפשר לנו לחזור לבית. התנאים במקלט היו זועתיים. היו הרבה משפחות, בכי ורעש כל הזמן. ב-2004 הגעתי לארגון "אשה לאשה" וזה היה הבית הראשון שלי. המקום המרכזי ששימש לי כבית. הגעתי לארגון מהמקלט לנשים מוכות אחרי שהצמידו לי מלווה דרך קו חירום לנשים מוכות שהיה שייך פעם ל"אשה לאשה". הנשים במקום הזה עזרו לי, תמכו בי ועודדו אותי. הן תמכו בי מבחינה רוחנית ופיזית, בכסף ובהליכים משפטיים. חנה ספרן עזרה לי מאוד והציעה לממן לי עורך דין על חשבונה כדי שאוכל לסיים את ההליכים ולהעביר את הבית על שמי. נוסף לזה ב"אשה לאשה" עזרו לי לשפר את הקשר עם בתי, קשר שהיה חולני וקרוב מדי, ועזרו לנו להיפרד.

היום לבעלי יש צו הרחקה מאתנו. בין בעלי לשעבר ולבתי גם אין קשר – ניתוק לחלוטין. יש לי גם בן בן 27. הוא חי עם אביו ושניהם מנותקים ממני ומבתי. הוא נמשך אל אבי בצעירותו בשל הכסף; הוא היה ילד קטן וחיפש לשרוד באמצעות זאת. המשפחה שבאתי ממנה לא תומכת בי. לא היינו בקשר לפני המשבר וגם לא במהלכו. הניתוק שלי ממשפחתי המזרחית הוא לשם קידום והיפרדות מהעבר.

היום אני עובדת ב"אשה לאשה" פעם בשבוע. אני מתחילה לטייל, לנסוע ולהכיר את העולם. אני מאושרת. אני רואה את הכל צבעוני, אני נפתחת ומגלה עולם, למרות העוני. אני מתפתחת גם מבחינה אינטלקטואלית. אני שומעת הרצאות, השפה שלי התפתחה. בעבר רציתי תמיד להתאבד, ראיתי את הכל שחור, תמיד הייתי בחרדות, פחדתי לצאת בלילות, פחדתי להירצח. לא היו לי חברות, בעלי לא נתן לי לצאת – רק לבשל ולנקות. לא ידעתי על השעות, לא ראיתי את אור השמש. היום אני רוצה לצאת, לעבוד, לבלות. לא היו לי חברים בעבר – היום יש לי הרבה. אני חיה חיים אחרים.

היום הבית עבורי הוא יציבות, פתיחות וחופש.

האמירה המרכזית שלי היא שאין מענה מבית המשפט לאישה עם ילדים. המצב הזה הוא של חוסר צדק וסחבת מצד בית המשפט אשר לא קשוב למצוקה. במצב כזה בית המשפט הופך בעצמו לאלים בגלל מחסור ברגישות ואנושיות. בעצם בית המשפט הוציא אישה וילדים מהבית. אני חושבת שאין צדק מצד בתי המשפט, במיוחד בהליך של אלימות. עם זאת כעת אני רואה את האור בקצה המנהרה ואני מאמינה שאצליח, ושהבית יהיה רשום סוף סוף על שמי.

(חלק מהרצאה שנתתי ביום עיון על ספרות ושלוש שנערך בסינמטק חיפה ביום שבו פרצה השכּפה הגדולה בכרמל).

כאקולוגית וכאשה כותבת מעסיקה אותי מאוד סוגיית ההפרדה שהולכת ומתפשטת בנוף הישראלי. חומות וגדרות נבנות בין ישראל לפלסטין, מפרידות בין עם לעם, גוזרות לגזרים עם אחר. קירות ומכשולים נבנים בין עשירים לעניים, בין פלסטינים ליהודים, בין שכונות באותו יישוב, בין יישובים שכנים. הפרדה זו נעשית באמצעים תכנוניים ובמגוון צורות הפרדה כמו כבישים, חומות, גדרות וסוללות. הקמת המחסומים והמכשולים מתבצעת בדרך כלל ביוזמת קבוצות חזקות המבקשות הגנה מפני קבוצות מוחלשות, שמצדן מתנגדות, בדרך כלל ללא הצלחה, להקמת המחסום הפיזי. הקמת חומות נתפסת יותר ויותר כפתרון לבעיות חברתיות, כלכליות ופוליטיות. ההפרדה שנוצרת בעקבות הקמת החומות איננה רק הפרדה פיזית – היא משקפת ואף שותפה להבניה ולהעמקה של הפרדות במרחב הנפשי/רוחני, החברתי והתרבותי. אף הטבע מופרד כאמצעי הגנה, נתחם ונגזר אל תוך שמורות טבע וגנים לאומיים בעלי גבולות מוגדרים/מגודרים. אך הטבע אינו מכיר בהפרדה הנכפית עליו ואף פועל בניגוד לה – כפי שעולה בשירה משנת 1974 של קיי, אישה יפנית שהתגוררה בקיבוץ שובל: **"מתחת לחוט התיל (החלוד) / צומחים עשבי האביב של הארץ החצויה/מלטפים זה את זה ברוך כה רב."** "משהו יש שלא אוהב חומה", כך פותח רוברט פרוסט את שירו הידוע **תיקון חומה** (מאנגלית: עדנה אולמן-מרגלית). האם אנו זקוקים לחומה? פרוסט סבור שלא, ואף אומר ומבטיח לשכנו – עצי התפוח שלי לא יפלו לצדה השני ויאכלו את אצטרובליך. ומה עושה לנו החומה? ממשיך ומקשה הדובר בשירו של פרוסט: **בְּטָרֶם אֲבִנָּה חוֹמָה אֶרְצָה לְשָׂאֵל/מָה אֶכְתֵּר בָּהּ וּמָה אֲדִיר מִמֶּנָּה.** כלומר, מה יישאר בפנים ומה יישאר בחוץ? האם הגבול אינו מטשטש בין החוסם לנחסם, בין הסוהר לאסיר? בשיר "לא יוצאים" של טאהא מוחמד עלי (מערבית: אנטון שמאס), מתאר המשורר מצב מצור: **"וכולם בחוץ מחכים שנצא / אנחנו לא יוצאים! [...]. למה אנחנו מחכים? הרי נכלא החום / והופקע האוויר / למה שלא נצא? [...]. ובכלל, האם אנחנו בפנים כלשהו על מנת שנצא? [...]. היציאה היא בשביל המצור שבא מבפנים"**. המצור שבא מבפנים, אותו אנו משליכים על האחר. וההשלכה הזאת תימשך: **"המצור הזה עוד יתמשך עד שנלמד את אויבנו / מבחר משירת הג'אהליה"**, כך כתב מחמוד דרוויש בספרו "מצב מצור" (מערבית: מוחמד חמזה ע'נאים). כלומר עד שנלמד את אותה שפה, עד שנכיר את התרבות, עד שנבנה גשר במקום חומות. כך מתארת רלי דה פריס בספרה **הפרדה – הפוליטיקה של המרחב בישראל** את חומת העפר שגובהה שמונה מטרים שנערמה בין ג'יסר א-זרקא, "הגשר הכחול", ובין קיסריה. "המקום שקט, מעיק [...]. לא רק בגלל אי הצדק, ההסתרה, ההרחקה והעלבון [...]. מוטב היה להקים סתם גדר, ולא לטשטש את הדחייה בשקר היופי והטבע [...]."

סוללת עפר ועליה צמחייה "טבעית" מוסיפה עלבון על פשע, כי מעשה ההסתרה וההפרדה מזייף ומסווה, כאילו מאז ומעולם התנשא רכס הרים בין שני היישובים. לאותו זיוף מתייחסת אגני משעול בשירה "עץ הזית". היא מתארת מעשה חיובי לכאורה של שתילת עץ זית שנועד לייפות כיכר חדשה, מעשה שמסתיר ומסווה את הסיפור המפותל של אותו עץ, שמעלים מעין את המעשה הכוחני של בניית חומה ועקירת עצים. אחד מעצי הזית שנעקרו ניטע מחדש בכיכר החדשה, אבל **"נהגים הממהרים לביתם / אין להם זמן לסיפור המפותל / העולה מגזעו / [...]. ובסיום השיר "זיתו המושטים לאין דורש משחירים / את פני / ושום ורדים ננסיים לא יסיחו את ליבי / מן הבושה"**. הסוללה נבנתה בסמיכות קרובה מאוד לבתים של ג'יסר א-זרקא. תושבי הכפר "אשר ראו את השתקפותם מנוף חלונם, את האופקים והשאיפות – מבטם כוסה עפר. ההפרדה כופה פְּרָדָה, אתה נפרד מעצמך. זו לא אני שהבנתי. זה התושב [מג'יסר] שאמר לי 'האנשים בג'יסר נפרדו מעצמם'". מצב המצור הוא מצב של קיפאון, של חוסר פתרון, של דרך ללא מוצא. אבן החומה גורמת להתאבנות, כפי שכתב מחמוד דרוויש בספרו "מצב מצור": **"במצור, הזמן הופך למקום/שהתאבן בנצח של עצמו. במצור, המקום הופך לזמן/שאחר את מועדו."** בימים אלה שבהם הגשם מאחר את מועדו, מתבקש לחשוב על הקשר בין בניית חומה לבין שְׁרָפּוֹת ובצורת. במאמר "הבצורת כאות", שהתפרסם בכתב העת **ארץ אחרת**, כתב צפרייר גולדברג: "הבצורת היא מוקד החושף בעדשתו הלוהבת את הכוח האנושי, היומרה והיוהרה, והרסנותם. מקור המושג בצוֹרֶת בפועל לבצר. בניית חומה היא עוצמה הנובעת מתושיית האדם. אולם זהו המצב שבו הופכים השמים למבצר המונע בעד הגשם לרדת, מצב המדגיש את הנבצר, החושף אדם בחולשתו. [...]. הבצורת גם לובשת את משמעותה על רקע ההשחתה והכוחניות שנלוו להצלחה בהקמת מדינה. [...]. הבצורת, עצירת הגשמים הפתאומית, שהייתה אות משמים לחוסר האחריות של האדם, לביטחוננו הכוזב בכוחו, לכך שנבצר ממנו להשפיע על סדרי הטבע [...]. כדי לשמור על הארץ הרווה, יש לבצרה, וגם השמים יתבצרו לנו, עד שנזכור את שנבצר מאתנו." כוחניות ויוהרה מבצרים את לבנו ומרחיקים את עצמנו מעצמנו, מבצרים הפרדות בין טבע לתרבות, בין נשים לגברים, בין פלסטינים ליהודים, בין עניים לעשירים. היוהרה משכיחה מאתנו את שאיננו רוצים לזכור – יש גבול ליכולות שלנו, יש גבול לשליטה הטכנולוגית, הצבאית, הפטריארכאלית, הכלכלית, האתנית והתרבותית. ועד שנזכור – ימשיכו ככל הנראה התזכורות דוגמת השכּפה בכרמל, עצירת הגשמים וההתחממות הגלובלית. ומה יש לאל ידנו לעשות? שואלת נעמי שיהאב נאי בפתח דבר לספר השירים שלה **אמנות ההיעלמות** (מאנגלית: משה דור). והיא עונה: "סופרים מאמינים במילים." ולמה שירה? "השירה מאטה את הקצב שלנו, מטפחת פרטים קטנים [...]. אנו זקוקים לשירה כמו למזון, וכדי שנוכל להבחין בפרטים, צריכים אנו לאופן שבו השפה והדימוי חודרים ללא מאמץ אל אוצרות החוויה, נאחזים בהם וקושרים אותם בהצלחה רבה יותר מכל ערוץ חדשות."

حلم البيت المتاح

و، 54 سنة، وتعيش في حيفا منذ 22 سنة. تركت مسقط رأسها في قرية، وانتقلت للعيش في المدينة الكبيرة بعد ان حصلت على منحة مادية من مؤسسة التأمين الوطني لاقتناء دار. كان الحصول على المنحة نتيجة للدعم الذي حصلت عليه بعد وفاة والدها في اعمال عدوانية ضد الدولة، زد على ذلك قرض السكن (مشكانتا) لضمان اقتناء البيت لمدة عشرين عاماً.

"طوال حياتي حلمت بالعيش في حيفا، وهكذا استطعت تحقيق الحلم. انا قريبة لكل ما هو ضروري لي، مثل المستشفيات او المراكز العلاجية التجبيرية، ولاقربائي من العائلة القاطنون هنا.

وصلت الى الشقة الحالية مع الاعاقة، ولكن وضعي تدهور مع الوقت. مررت بعملية بتر رجل واحدة وتغيير مفصل الورك في الرجل الاخرى، والان اعاني من صعوبات شديدة في الوصول لاماكن عديدة. المشكلة تكمن في الشقة التي اسكنها، اذ علي ان اصعد اليها من خلال عدد كبير من الدرجات، بالاضافة الى كونها صغيرة جداً لاستيعاب كرسي نقال (متنقل). عند تواجدي في البيت علي ان اتلازم والعضو الاصطناعي (الموصول مع رجلي المبتورة)، ونتيجة لذلك فانا اعاني من الالام ومن تقرحات وجروح دائمة. يمكن القول بانني امك الكراسي المتنقل، ولكنني للأسف لا استطيع استخدامه ابداً في البيت وذلك لضيق المكان. لو تمكنت من استخدامه والجلوس عليه، لكنت قمت بنزع العضو الاصطناعي، ووفرت على نفسي عناءً كبيراً. انا اتامل ان لا احتاج للجلوس على الكرسي المتنقل في المستقبل، ولكن من يعلم؟ لكني اريد ان اكون متحضرة لكل وضعية.

وعليه، فانا اريد الانتقال للعيش في بيت اخر. المشكلة هي انني لا امك المال الكافي لذلك. فانا اعمل في مصنع "المشاكيم" واتلقى ضمان المعيشة (معاش) وفقاً لوضعي، ولكن للأسف فان هذه المبالغ لا تكفي لتسديد قرض السكن لاقتناء بيت اخر. كذلك، فان البنوك تعمل على احتساب قرض السكن حتى جيل 70، بمعنى اخر، ونتيجة لجيلي، سيكون علي ان اسدد مبالغ شهرية عالية جداً، فكيف يمكن هذا؟

ان صعوبة الوضع لم تمنعني من مواجهته، فقد قمت بالتوجه للكثير من الاشخاص. اولهم كان مراقب الدولة، الذي بدوره قام بتوجيهي لمكتب ادارة الاسكان. هنالك قالوا لي انه يمكنني ان احصل على قرض، ولكنني اعرف بانني لن استطيع تسديد المبالغ الشهرية العالية. تم توجيهي ايضاً لمؤسسة "شكموننا" - وهي مؤسسة حكومية التي تمنح بيوتاً لمن ليس لديهم سكناً، ولكن كان ردهم بانني لن احصل بحياتي على اي بيت من البيوت التي يمنحونها، وذلك لانني لا اتوافق ومعايير مكتب ادارة الاسكان. فمثلاً، انا لا احصل على تامين تكميلي لضمان المعيشة/الدخل، ليس لدي اولاد، واملك بيتاً مكتوباً باسمي. حتى لو فكرت في بيع البيت فلن يسهلوا على اقتناء بيت اخر، وذلك لانه كان بحوزتي في احد الايام بيتاً!! اما عن بلدية حيفا فهي لا توفر الدعم والمساعدة في هذا المجال او في موضوع البيوت.

حالياً انا عالقة في بيتي ومتعلقة برحمة الاخرين. على سبيل المثال، يتوجب على الاستناد جيداً عندما اصعد درجات الشقة. وبذلك يتصعب علي ان اقوم بحمل اي غرض حتى كيس صغير واحتاج لمساعدة دائمة من الاخرين. لا اعرف ماذا يحمل لي المستقبل. لقد ارسلت وحدة العلاج التابعة لوزارة الصحة مهندساً وعاملة اجتماعية الذين اقرؤا بعدم وجود امكانية لتجهيز مصعد خاص للوصول للشقة. في اية حال لم يكن هذا ليكون حلاً او يساعده، وذلك لانني من البداية لا امك مكاناً او حيزاً كافياً للكرسي المتنقل في الشقة.

حالي صعبة جداً. انا احلم نهاراً وليلاً ان يكون لدي بيتاً مستقلاً، اكون به مستقلة، ولا اتعلق برحمة الاخرين، ولا اعلق في بيتي بسبب الدرجات. انا قلقة دائماً- ماذا سيحصل لي؟ فانا عالقة بنفس الحال منذ سنة 2004. حتى انني قمت بتحويل حالتي لاعضاء الكنسيت دوف حنين وايلان جلتون، الذين ردوا على توجيهي بانني قمت بالتوجه لكل الاماكن الممكنة. لم يتبق لي مكاناً اتوجه اليه- الا لمتبرع، او لمساعدة، او لمعجزة..."